

T.B.M.M.
CUMHURİYET HALK PARTİSİ

Grup Başkanlığı
Tarih : 24.10.2024
Sayı : 2659

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

18923

Aşağıdaki sorularımın *Ulaştırma ve Altyapı Bakanı Sayın Abdulkadir Uraloğlu* tarafından Anayasa'nın 98'inci ve TBMM İçtüzüğü'nün 96'ncı ve 99'uncu maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını talep ederim.

Saygılarımla.

Doç. Dr. Gökhan GÜNAYDIN
İstanbul Milletvekili
CHP Grup Başkanvekili

İktidar partisinin Türkiye'de internet kullanımı ve erişiminin yüksekliği ile birlikte, aynı zamanda ifade ve basın özgürlüğü'nün sorunsuz bir şekilde kullanıldığına dair iddialarına rağmen, gerek uluslararası örgütlerin bu konudaki detaylı incelemeleri ve verdikleri kararlar gerekse bizzat İçişleri Bakanının açıkladığı rakamlar, bu konuda çok gerilerde olduğumuzu göstermektedir.

ABD merkezli düşünce kuruluşu Freedom House, her yıl hazırladığı *İnternette Özgürlük* raporunun yenisini yayınladı. *Çevrimiçi Güven Mücadelesi* başlığını taşıyan rapor, Haziran 2023-Mayıs 2024 döneminde 72 ülkedeki erişim engellerini, içerik sınırlamalarını, kullanıcı hakları ihlallerini incelemektedir. Rapora göre Türkiye bu yıl da interneti "özgür olmayan" ülkeler kategorisinde yer almıştır. Türkiye 2018'de interneti "kısmen özgür" statüsünden "özgür olmayan" kategorisine gerilemişti. Geçtiğimiz yıl puanı 100 üzerinden 30 olan Türkiye sadece bir puan ilerleme (31) kaydetmiştir. Türkiye bu puanıyla 72 ülke arasında Küba, Venezuela, Mısır, Sudan, Etiyopya, Suudi Arabistan, İran, Pakistan, Afganistan, Azerbaycan, Belarus, Rusya, Kazakistan, Özbekistan, Çin, Myanmar, Tayland ve Vietnam ile aynı kategoride yer almaktadır.

Raporda Türkiye'de mobil internet hızlarındaki artışa rağmen, sosyal medya paylaşımları nedeniyle uzun hapis cezaları verilmesi, hükümete yönelik eleştirel içeriklerin sansürlenmesi ve çevrim içi alanın hükümet kontrolüne tabi tutulması, 2023-2024 döneminin en dikkat çekici gelişmeleri arasında yer almaktadır. AKP'nin sansür ve gözetimi artıran ve çevrimiçi söylemi suç haline getiren yasal düzenlemeler yapması, bunlara dayanarak sosyal medya paylaşımları nedeniyle uzun hapis cezaları verilmesi ve çok sayıda erişim engeli ve içerik kaldırma kararının alınması internet özgürlüğüne zarar vermekte, ifade özgürlüğü'nü sınırlamaktadır.

AKP hükümeti internet üzerindeki kontrolünü artırmaya yönelik olarak yasaları da keyfi bir biçimde uygulamaktadır. İnternet kullanıcıları artan bir şekilde otosansüre başvurmakta, birçok gazeteci ve akademisyen çevrim içi yorum yapmaktan kaçınırken çevrim içi faaliyetler nedeniyle hapis cezasına çarptırılan pek çok gazeteci ve siyasetçi bulunmaktadır. Mahkemelerden habere erişim yasağı çıkartarak cinayet ve dolandırıcılık davalarından ihale

yolsuzluğu, usulsüzlüğü davalarına dek toplumun bilgilenmesinin önüne geçme uygulamaları giderek yayılmakta ve artmaktadır. Hükümet, araştırmacı gazetecileri susturmak için davalarla gözdağı, sansür ve finansal baskı gibi yöntemlerle ısrarlı bir tutum sergilemektedir. Bunun son örneği gazeteci Bülent Mumay'a yaptığı haber üzerinden hapis cezası verilmesidir.

12 Temmuz 2020'de Hürriyet'in de birinci sayfasında "Metro parası hacze" başlığıyla bir haber yayınlandı. Haber, Ekrem İmamoğlu'nun 2019'da İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığını (İBB) kazanmasından sonra, AKP dönemindeki ihale ödemelerinden fazla olanları durdurması üzerineydi. DW Türkçe Servisi İstanbul Ofisi Koordinatörlüğü görevini yürüten gazeteci Bülent Mumay, bu haberle, İBB'nin Avrupa Yatırım ve Kalkınma Bankasından (EBRD) aldığı kredinin bulunduğu Vakıfbank hesabına haciz koyduran şirketin Met-Gün inşaat olduğunu duyurmuştu. Met-Gün İnşaat adlı şirket, hemen kendisi ile ilgili haberler hakkında erişim engeli kararı aldırılmıştır. Mumay'ın internet sayfasından silinen haberi kendi Twitter hesabında tekrarlaması üzerine Met-Gün yetkilileri, ilgili haberi erişim engeli kararına karşın silmediği gerekçesiyle hakkında şikayetçi olmuştur. İstanbul Asliye Ceza Mahkemesi tarafından, hakkında "kişisel verileri yayma" suçu işlediği kararı verilen gazeteci Mumay, 6 Mayıs 2023'te 20 ay tecilli hapis cezasına çarptırılmıştır. Bülent Mumay karara itiraz etti, ancak itirazı reddedilmiş; hükümetle bağlantılı müteahhitlerin sürece dahil olduğu iddialarını dile getirdiği tweet'i hızlıca engellenmiştir. 20 Mayıs 2024'te, aynı konuyla ilgili başka bir tweet'ine yine erişim engeli getirilerek habercilik faaliyetlerini sansürleme girişimleri devam etmiştir.

İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 26. Ceza Dairesi, hapis cezasına karşı temyiz başvurusunu reddederek 20 Ağustos 2024'te Mumay'a verilen cezayı onaylamıştır. Onaylanan hapis cezasıyla ilgili haberlere erişim de engellenmiştir. Ceza, halen Anayasa Mahkemesinde görüşülmeyi beklemektedir.

Bu yıl Haziran ayında seçilen yeni Avrupa Parlamentosu'nun (AP) 2024-2029 yasama döneminin ilk Türkiye kararı, ülkemizi kınayan bir karar olmuştur. AP, gazeteci Bülent Mumay hakkındaki hapis cezasını "eleştirel basını susturmak" olarak tanımlamış ve bunu kınayan bir kararı oy çokluğuyla kabul etmiştir. AP'nin Hristiyan Demokrat, Sosyal Demokrat, Muhafazakâr, Liberal, Yeşiller ve Sol grupları tarafından ortaklaşa kaleme alınan Türkiye hakkındaki karar metninde, "Mumay ve keyfi tutuklu gazeteciler, medya çalışanları, siyasi muhalifler, insan hakları savunucuları, devlet memurları ve akademisyenler hakkındaki suçlamaların düşürülmesi" istenmektedir.

Türkiye'de demokratik standartlar giderek kötüleşmekte, eleştirel seslere yönelik amansız baskılar, bağımsız gazetecileri, aktivistleri ve muhalefet üyelerini hedef almaktadır. Eleştirileri ve araştırmacı gazeteciliği basturmak için yasal sindirme, sansür ve mali baskı yöntemleri sıkça kullanılmaktadır. Türkiye'de 2020'de çıkarılan sosyal medya kanunu ve 2022'de yürürlüğe giren dezenformasyonla mücadeleyle ilişkin yasal düzenleme, AKP iktidarı tarafından gazetecileri sistematik biçimde susturmak ve kontrol etmek için kullanılmaktadır.

Bu bağlamda;

1. Anayasa Mahkemesi 10 Ocak 2024'te Resmi Gazete'de yayımlanan 2020/76 E., 2023/172 K. sayılı kararı ile 5651 sayılı kanunun "kişilik haklarını ihlal ettiği" iddiasıyla internet ortamında yapılan yayın içeriğinin çıkarılması veya erişimin engellenmesini düzenleyen 9. maddesinin iptaline karar verdiği halde (karar 10 Ekimde yürürlüğe girmiştir) gazeteci Bülent Mumay'ın 20 Mayıs 2024'te paylaştığı tweet'ine erişim engeli getirerek Anayasaya aykırı bir kanunu uygulamış olmuyor musunuz?
2. AYM her ne kadar kanun koyucuya süre vermiş olsa da yürütmenin bunu uygulamakla yükümlü olduğu, bunu bir bahane olarak gösteremeyeceği ortada iken, söz konusu paylaşımlara erişim engeli getirerek Anayasaya aykırı bir kanunu uygulamış olmuyor musunuz?
3. AYM'nin bahsi geçen iptal kararının yürürlüğe girişini 9 ay ertelenmesinin nedenin kanun koyucunun yeni bir kanun yapması için olduğu bilgisine sahip misiniz?
4. Yürütme, AYM'nin iptal ettiği ve fakat yürürlüğünü ertelediği kararını uygulamazsa tesis ettiği hukuki işlemler dayanak kanunundan yoksun olacağından ilgili muhataplar tarafından daha sonra yargıya taşındığında bütün idari işlemlerin iptal edileceği, tam yargı davası kapsamında idarenin onlara tazminat ödemek zorunda kalacağı bilgisine sahip misiniz?
5. Bu kapsamda bakanlığınızın ilişkili kurumu Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu (BTK) tarafından hukuk devleti ilkesine aykırı bir tutum göstererek Anayasaya aykırılığı AYM tarafından sabit görülen bir kanunu uygulamasını nasıl değerlendiriyorsunuz?
6. AYM'nin iptal kararından sonra BTK tarafından kaç kez 9. madde dayanak gösterilerek haberlere, yayınlara erişim engelleme, içeriğin çıkarılması kararı verilmiştir?
7. Bu kararların kaç tanesi basın özgürlüğü kapsamında değerlendirilecek haberler hakkındadır?
8. "Kişilik hakları ihlali" gerekçe gösterilerek erişim engeli getirilen ve silinmesine karar verilen haberlerin kaç ihale yolsuzluğu ve usulsüzlüğü davalarına ilişkin iddialardır? Bu kapsamda yayınlara, haberlere ve sosyal medya paylaşımlara getirilen erişim engelleme sonucunda açılan iptal davası var mıdır? Eğer varsa kaç idare aleyhine sonuçlanmıştır?
9. Geçtiğimiz hafta 17. Uluslararası Bilgi Güvenliği ve Kriptoloji Konferansı'nda "sosyal medya platformlarının faaliyetlerinin sürdürülmesinden yana olduğunuzu ve asla yasağcı bir zihniyet içerisinde olmadığımızı" vurgularken Bülent Mumay örneğinde olduğu gibi ihale usulsüzlüğü, yolsuzluk ve dolandırıcılık haberlerini, iddialarını kamuoyuna sosyal medya hesapları üzerinden duyuran gazetecilerin, araştırmacıların içeriklerinin kaldırılması kararının BTK eliyle alınması, övgüyle duyurduğunuz internet özgürlüğü, ifade özgürlüğü ile çelişkili değil midir? Bunu nasıl izah ediyorsunuz?